

pridejo ob vse zaupanje pri ljudstvu - kaj bo to nam koristilo, posebej sedaj, ko so časi Slavjanom tako nengodni, in eisleitansko ministerstvo njim tako protipravno?"¹⁸ Res se tabori, ne prvi ne naslednji, niso spuščali v notranje-slovenske prepire, ne v vprašanja udeležbe ali abstinenec v državnem zboru, ne v idejna nasprolja, saj je poleg spora z državnimi poslanci nastajal in vedno bolj grozil hujši spor med liberalnimi in katoliškimi idejami.

Tako so na tabore hodili vsi. "Tu ni razločka med mladimi in starimi, kmetom in gospodom, klerikalcem in liberalcem, poslancem ali neposlancem", je zapisal Slovenski narod 5. januarja 1869.

Tabori so ostali v slovenskem zgodovinskem spominu čno najslavnejših obdobij. Politiki državnih poslancev ta spomin ni bil kaj posebej naklonjen - niti v listem času, niti pozneje, v veliki meri tudi zaradi prevnetega občudovanja, vsega kar je napisal Levstik. Kakor se je zdel Bleiweisovi Svetec "kristalizirana slovenska pamet", tako ga je napadal Levstik kot "očeta so-fistike".¹⁹

Slovenski biografski leksikon je za leto 1867 zapisal, da se je ledaj začela "tragika Svetčeve politike".²⁰

Toman je umrl 15. avgusta 1870, Svetec pa je končal svoje dolgo življenje v 95. letu 21. januarja 1921, toda pomembne vloge, kakor jo je imel v letih 1867-1870, ni imel nikdar več. Po Bleiweisovi smrti so sicer nekateri pomislili, da bi bil on njegov naslednik, vendar je bila to samo fantastična, neuresničljiva misel.²¹ Svetčev čas je prešel.

ZUSAMMENFASSUNG

SVETEC UND TOMAN IM REICHSRAT

In den Jahren 1867-1870 kam es unter den Slowenen zu einer politischen Spaltung. Ein Teil der Politiker befürwortete die Abstinenz im Reichsrat nach tschechischem Vorbild, der andere eine Politik der "konstruktiven Opposition", die im Reichsrat von Dr. Lovro Toman und Luka Svetec angeführt wurde. In der Parlamentsdebatte nahmen die Slowenen - wie die Polen und Tiroler - am 5. Juni 1867 den Dualismus an. Dem Reichskanzler überbrachten sie ihre Wünsche, die in einer besonderen Promemoria enthalten sind (der Wortlaut im vorliegenden Beitrag in slowenischer Sprache stützt sich auf Fischel und die *Novice*). Der Artikel 19 des *Staatsgrundgesetzes über die allgemeinen Rechte der Staatsbürger für die im Reichsrathe vertretenen Königreiche und Länder* hat seinen Wortlaut im wesentlichen den Bemühungen Tomans zu verdanken. Zur Verteidigung der Politik der slowenischen Reichsratsabgeordneten veröffentlichte Svetec mehrere Artikel in den *Novice*.

SUMMARY

SVETEC AND TOMAN IN THE REICHSRAT

In the years 1867-1870, political separation ensued amongst the Slovenes, when one group advocated the policy of abstention from parliament as practised by the Czechs, while another group, led by Dr Lovro Toman and Luka Svetec in the Reichsrat, pursued a policy of "constructive opposition". In the opening debate on June 5th, 1867, the Slovenes, together with the Polish and the Tyroleans, accepted dualism. Their wishes were conveyed to the state chancellor and are published in a special *Promemoria*. After being published by Fischel and the newspaper "Novice", the text is now published here in Slovene. Article 19 of the fundamental law on the general rights of citizens was formulated mainly as a result of Toman's efforts. Svetec wrote several articles published in the "Novice" in which he defended the policy pursued by Slovene MPs in the Vienna parliament.

¹⁸ Vošnjak 649.

¹⁹ Fran Levstik, Zbrano delo, Četrta knjiga, Ljubljana 1954, 131.

²⁰ Slovenski biografski leksikon III, Ljubljana 1971, 559.

²¹ Slovenski narod 1. 12. 1881, Slovenec 3. 12. 1881.